

SLOVENSKO

Návrat na Ukrajinu: prieskumy o destináciách, dĺžke pobytu a pomoci medzi utečencami

© IOM 2023

apríl – jún 2023
Správa z krajiny a analýza údajov

V tejto publikácii sú vyjadrené len názory autorov. Nemusia odrážať názory Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM). Použité označenia a materiály prezentované v správe nemožno pokladať za akýkoľvek názor IOM na právny štatút akejkoľvek krajiny, územia, mesta, oblasti či ich orgánov, ako ani v súvislosti s ich hranicami.

IOM sa zaväzuje dodržiavať základný princíp, že humánna a riadená migrácia prospieva migrantom aj spoločnosti. Ako medzivládna organizácia spolupracuje s partnermi v medzinárodnej komunite na tom, aby pomohla riešiť každodenné výzvy migrácie, zlepšovala porozumenie témam súvisiacim s migráciou, podporila sociálny a ekonomický rozvoj prostredníctvom migrácie a mala na zreteli ľudskú dôstojnosť a blaho migrantov.

Táto publikácia mohla vzniknúť vďaka podpore Úradu pre obyvateľstvo, utečencov a migráciu Ministerstva zahraničných vecí Spojených štátov (US Department of State Bureau of Population, Refugees, and Migration) a japonskej vlády.

Vydala

Medzinárodná organizácia pre migráciu
Regionálna kancelária pre Juhovýchodnú Európu,
Východnú Európu a Strednú Áziu (Regional Office
for South-Eastern Europe, Eastern Europe and
Central Asia)

Dampfschiffstrasse 4/10-11, 1030 Vienna, Austria
+43 1 581 22 22

Web: <https://rovienna.iom.int/>

Kontakt: ROViennaDataResearch-

Newsletter@iom.int

Medzinárodná organizácia pre migráciu
zastúpenie na Slovensku

Grösslingová 35

811 09 Bratislava I

Slovenská republika

+421 2 5263 0093

Web: <https://iom.sk>

Kontakt: bratislavainfo@iom.int

Táto správa vyšla bez formálnej korektúry IOM.

Fotografia na obálke: zber údajov do mechanizmu DTM. Pracovník IOM sa zhovára s utečencami Ukrajiny v Košiciach na Slovensku .

© IOM 2023

Cit.: Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), máj 2023. DTM Slovensko: „Prieskumy medzi utečencami z Ukrajiny: potreby, zámery a výzvy pri integrácii“. IOM, Slovensko. Ďalšie informácie o správach a iných informačných produktoch v rámci DTM nájdete na <https://dtm.iom.int/terms-and-conditions>

Dátum vydania: 28. august 2023

Niektoré práva vyhradené. Toto dielo vzniklo vďaka licencií [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 IGO License \(CC BY-NC-ND 3.0 IGO\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode).*

Ďalšie informácie nájdete v časti [Copyright and Terms of Use](#).

Táto publikácia by sa nemala používať, publikovať alebo ďalej distribuovať s cieľom dosiahnuť komerčnú výhodu alebo peňažnú kompenzáciu, okrem vzdelávacích účelov, napr. na zaradenie do učebníc. Povolenia: žiadosti o komerčné používanie alebo o informácie o právach a licenciách je potrebné poslať na adresu publications@iom.int.

* <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

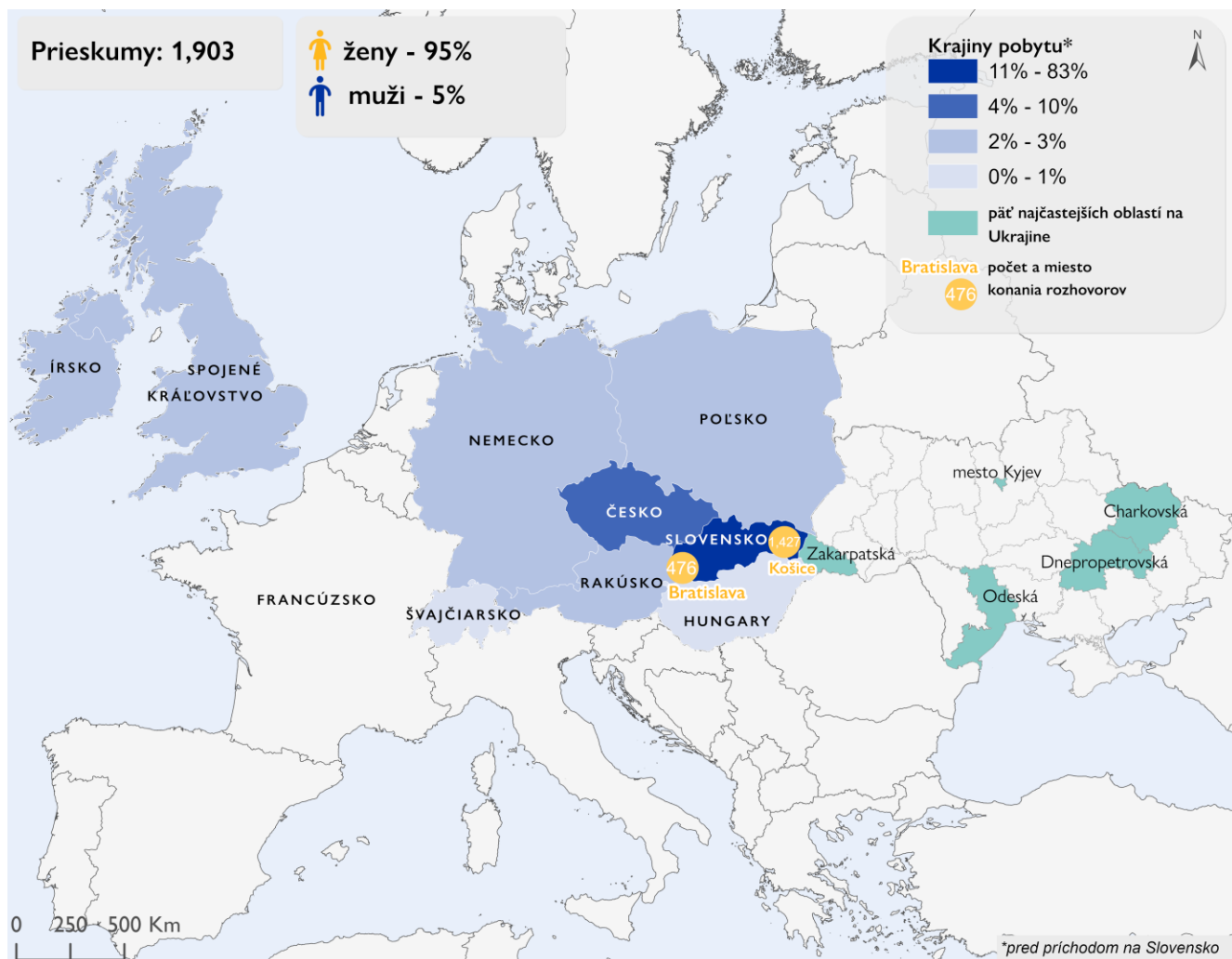
OBSAH

1. Sociodemografický profil	6
Rod a vek	6
Rodinný stav	6
2. Čas strávený mimo Ukrajiny	7
Zahraničné krajiny pobytu	7
Priemerný čas od prvotného vysídlenia	7
Počet výstupov/vstupov od prvotného vysídlenia	8
Preprava	8
3. Oblasť pôvodu/cieľová oblasť	9
Pôvod alebo zvyčajný pobyt	9
Plánovaná destinácia	9
4. Návrat na Ukrajinu: úmysly a dôvody	10
Dlhodobý pobyt	10
Krátkodobá návšteva	10
5. Potreby, prijatá pomoc a výzvy	11
Potreby okamžite po prekročení hranice	11
Pomoc prijatá na Slovensku	11
Skúsenosti s diskrimináciou	11
6. Zloženie skupiny	12
Spôsob cestovania	12
Zloženie skupiny	12
7. Metodika	13
Východiská	13
Metodický rámec	13

HLAVNÉ ZISTENIA

- **Hlavné zahraničné krajiny pobytu:** Slovensko (72 %), Česko (5 %), Spojené kráľovstvo (2 %), Írsko (2 %), Rakúsko (1 %), Nemecko (1 %) a Poľsko (1 %).
- **Plánovaná destinácia:** 81 % rovnaká ako oblasť pôvodu, 18 % iná oblasť na Ukrajine: Zakarpatská oblasť (75 %), Ľvovská oblasť (7 %), mesto Kyjev (6 %).
- **Zámery pri návrate:** 56 % ide na krátku návštevu, 40 % plánuje zostať na Ukrajine.
- **Preprava pri návrate na Ukrajinu:** autobus (74 %), vlak (25 %), auto/minibus (1 %).
- **Hlavné potreby pri návrate:** zdravotná starostlivosť (53 %), finančná podpora (22 %), zamestnanie (15 %), lieky (14 %), všeobecné informácie (13 %), jazykové kurzy (11 %). (Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)
- **Skupiny cestujúce s deťmi:** 68 % skupín cestovalo s deťmi mladšími ako 18 rokov.
- **Spôsob cestovania:** 61 % osamote a 39 % v skupine.
- **Skúsenosti s diskrimináciou:** 12 % počas cesty zažilo diskrimináciu.

Mapa č. 1: Slovensko, vykonané prieskumy, krajiny pobytu a cieľové oblasti na Ukrajine

Mapa slúži len na ilustračné účely. Zobrazené hranice, názvy a pomenovania neznamenajú oficiálnu podporu alebo akceptáciu zo strany IOM. Na mape sú zobrazené len krajiny, v ktorých počas vysídlenia zotvalo viac ako jedno percento respondentov.

TRENDY A ZMENY V PRVEJ POLOVICI ROKU 2023

Viac ako polovica respondentov, s ktorými sa rozhovor konal v prvom (K1 január – marec) a druhom (K2 apríl – jún) kvartáli roku 2023, plánovala návrat na Ukrajinu len na krátke obdobie (59 % v K1 a 56 % v K2).

Menšia časť respondentov sa vracala s úmyslom zotrvať dlhšie a v sledovaných obdobiach došlo k miernemu nárastu (36 % v K1 a 40 % v K2).

Dôvody na krátkodobý návrat zo Slovenska na Ukrajinu, ktoré uviedli respondenti, sa medzikvartálne veľmi nezmenili. Tri najčastejšie spomínané dôvody krátkodobej návštevy na Ukrajine boli stretnutia s rodinou, prístup k zdravotnej starostlivosti alebo vybavovanie nových dokladov.

Zmeny sa však dajú pozorovať v kategórii dlhodobého návratu na Ukrajinu. Zatiaľ čo v prvom kvartáli roku 2023 boli dve najčastejšie uvádzané dôvody zlepšenie situácie v mieste pôvodu a zjednotenie s rodinou, pomer respondentov, ktorí si tieto dôvody vybrali v K2, bol oveľa nižší.

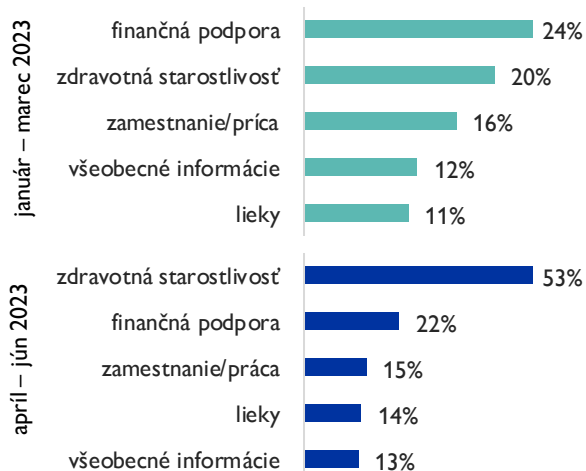
Kým v K1 len päť percent respondentov pri návrate na Ukrajinu uviedlo, že v zahraničí pred návratom nakupovali, v K2 to bol najčastejšie spomínaný dôvod (27 %).

Väčšina respondentov sa vracala do tej istej oblasti, z ktorej bola pôvodne vysídlená (77 % v K1 a 81 % v K2). Cieľové oblasti tých, ktorí sa vracali na iné miesto, nie do svojej pôvodnej oblasti, zostali v oboch kvartáloch relatívne podobné. V oboch kvartáloch sa prevažná väčšina respondentov vracala do Zakarpatskej oblasti (79 % v K1 a 75 % v K2).

Obr. č. 1: Dôvody na dlhodobé zotrvanie v K1 a K2 (%).
(Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Obr. č. 2: Najdôležitejšie potreby po návrate v K1 a K2 (%).
(Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Signifikantné rozdiely v odpovediach respondentov počas dvoch kvartálov roka 2023 možno pozorovať aj pri okamžitých potrebách po návrate na Ukrajinu.

Kým v K1 bola najnaliehavejšou potrebou finančná podpora (24 %), v K2 viedla potreba zdravotnej starostlivosti, ktorú uviedla viac ako polovica respondentov (53 %). Aj potreba liekov stúpila z 11 % v K1 na 14 % v K2. Potreba podpory zamestnanosti (16 % v K1 a 15 % v K2) a všeobecných informácií (12 % v K1 a 13 % v K2) sa stabilne držala v rebríčku piatich najdôležitejších potrieb respondentov po návrate na Ukrajinu.

1. Sociodemografický profil

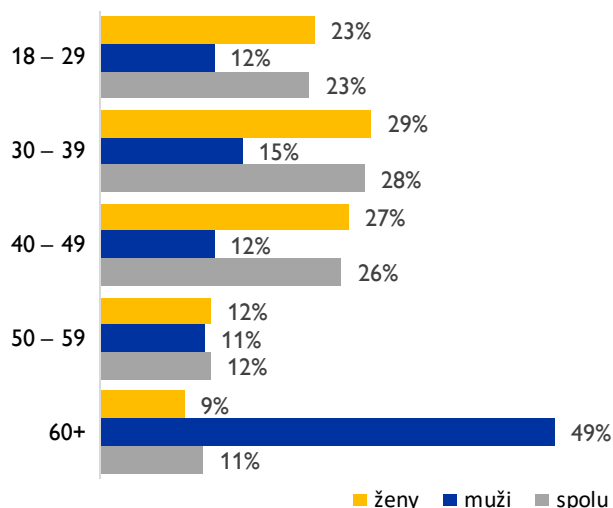
Vek a rod

Z celkového počtu 1 903 respondentov, ktorí odpovedali na otázky pri návrate zo Slovenska na Ukrajinu, bolo 95 % žien a 5 % mužov.

Priemerný vek celej vzorky bol 40 rokov, ale po roztriedení údajov podľa veku sa ukázalo, že muži sú v priemere starší (51 rokov) ako ženy (40 rokov). Väčšina respondentiek bola vo veku 30 až 39 rokov (29 %), kým väčšina respondentov mala viac ako 60 rokov.

Polovica všetkých respondentov (51 %) mala 18 až 39 rokov a len 11 % z nich bolo starších ako 60 rokov.

Obr. č. 3: Vekové rozloženie respondentov, podľa rodu a celkovo (%).

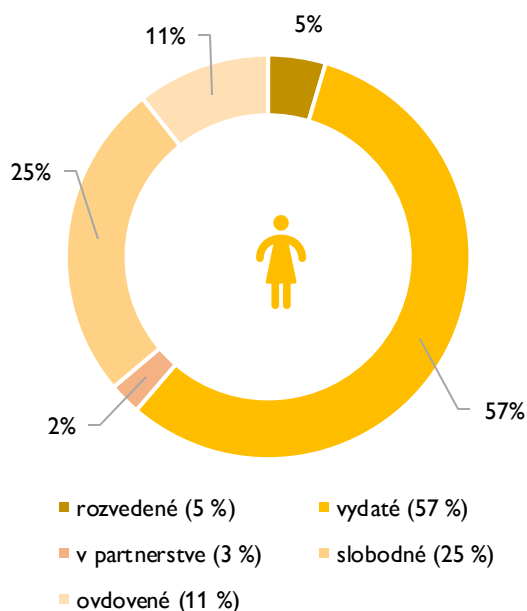
Rodinný stav

Viac ako polovica (58 %) z celkového počtu respondentov uviedla, že v čase rozhovoru bola v manželskom zväzku. Štvrtina (25 %) celkovej vzorky bola slobodná a 10 % respondentov uviedlo vdovský stav. Ďalších 5 % bolo rozvedených a 2 % uviedli, že v čase rozhovoru žijú v partnerskom zväzku.

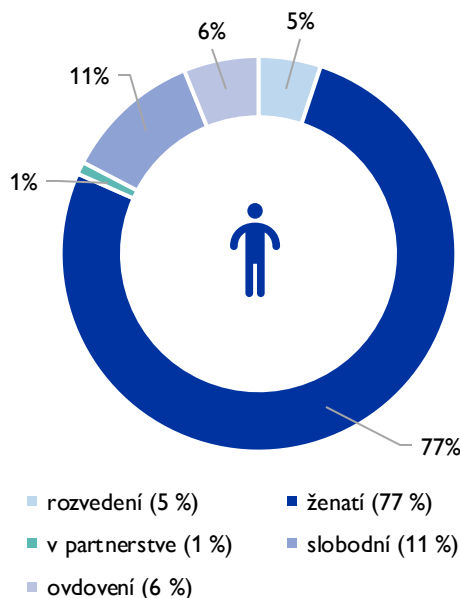
Rozdelenie výsledkov podľa rodu neukázalo žiadne zásadné diskrepancie medzi mužmi a ženami, hoci v porovnaní s mužmi vo vzorke bolo o niečo viac slobodných a menej vydatých žien.

V porovnaní so správou z prvého kvartálu tohoto roka sa sociodemografický profil nezmenil.

Obr. č. 4: Rodinný stav, ženy (%)

Obr. č. 5: Rodinný stav, muži (%)

2. Čas strávený mimo Ukrajiny

Hlavné zahraničné krajiny pobytu

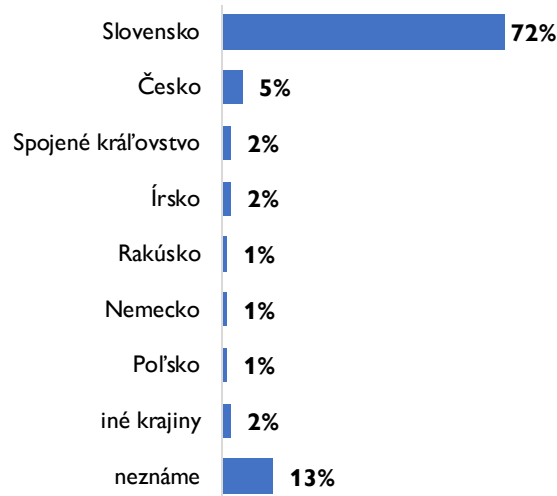
Väčšina respondentov zotrvala počas trvania vysídlenia hlavne na Slovensku. Predstavujú 72 % respondentov.

Nasledovalo Česko, v ktorom väčšinu času strávilo 5 % respondentov, za ním Spojené kráľovstvo (2 %), Írsko (2 %), Rakúsko (1 %), Nemecko (1 %) a Poľsko (1 %).

Zvyšok opýtaných (2 %) sa pred návratom na Ukrajinu zo Slovenska zdržiaval v 21 iných krajinách na rôznych kontinentoch.

Trinášť percent respondentov neposkytlo informácie o tom, v akej krajine zotrúvali.

Obr. č. 6: Krajiny pobytu (%) (N=1 652)

Priemerný čas od prvotného vysídlenia

Väčšina zažila vysídlenie už na začiatku konfliktu, konkrétne v období od januára do júna 2022. Títo respondenti predstavujú 40 % vzorky a vo vysídlení strávili v priemere 12 až 14 mesiacov. Dodatočných 12 % respondentov vysídlili v druhej polovici roku 2022 a v čase rozhovoru strávili mimo domovskej

krajiny v priemere od šiestich do deviatich mesiacov. Relatívne veľká časť oslovených respondentov odišla z domova do vysídlenia až v druhom kvartáli roku 2023. Prvotne boli vysídlení v období medzi aprílom a júnom 2023 a predstavovali 32 % vzorky. Vysídlení boli asi jeden mesiac.

Tabuľka č. 1: Priemerné trvanie vysídlenia (%)

Dátum prvotného vysídlenia	Priemerné trvanie vysídlenia	Percentuálne vyjadrenie počtu respondentov
pred rokom 2022	dlhšie ako 3 roky	12 %
január – marec 2022	14 mesiacov	26 %
apríl – jún 2022	12 mesiacov	14 %
júl – september 2022	9 mesiacov	7 %
október – december 2022	6 mesiacov	5 %
január – marec 2023	2 mesiace	4 %
apríl 2023	1 mesiac	12 %
máj 2023	1 mesiac	13 %
jún 2023	kratšie ako 1 mesiac	7 %

Počet výstupov z Ukrajiny / vstupov na Ukrajinu

Na základe údajov zozbieraných od respondentov možno pozorovať, že osoby vracajúce sa zo Slovenska na Ukrajinu tak často robia opakovane.

Prevažná väčšina respondentov (98 %) od vypuknutia konfliktu vo februári 2022 prekročila hranicu späť na Ukrajinu aspoň raz.

Štyridsaťsedem percent respondentov uviedlo, že od prvotného vysídlenia prešli späť na Ukrajinu viac ako dvakrát. Dvadsaťsedem percent v čase hodnotenia prekročilo hranicu dvakrát. Dvadsaťštyri percent uviedlo, že pred rozhovorom boli späť na Ukrajine

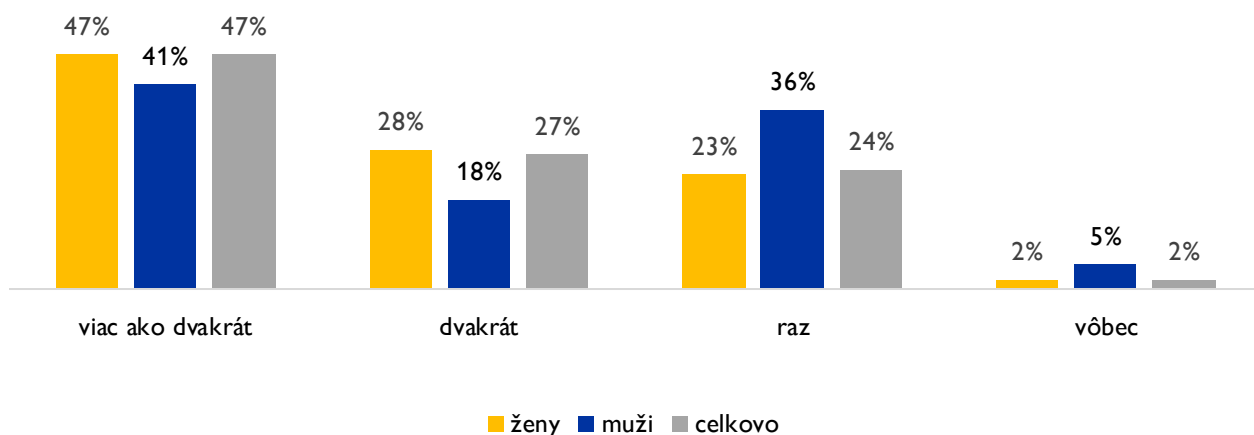
iba raz.

Len 2 % respondentov sa na Ukrajinu od prvotného vysídlenia do času rozhovoru vôbec nevrátili.

Po rozdelení tohto údajá podľa rodu vidíme, že častým návratom na Ukrajinu sa vyhýba o niečo viac mužov (5 %) ako žien (2 %).

Respondenti často spomínali, že na Ukrajinu išli z dôvodu zdravotnej starostlivosti, navštíviť príbuzných alebo že pred návratom chceli cestovať po Európe.

Obr. č. 7: Počet vstupov/výstupov od 24. februára 2022 do rozhovoru podľa rodu a celkovo (%)

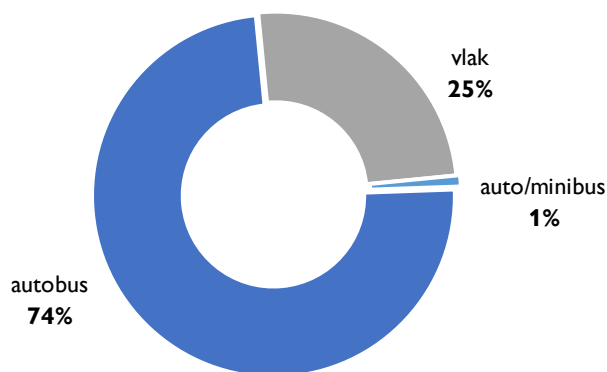

Preprava

Väčšina respondentov (74 %) uviedla, že na Ukrajinu cestovala autobusom. Ďalších 25 % uviedlo, že ako cestovný prostriedok využili vlak. Len malé percento (1 %) si zvolilo iný spôsob prepravy, napríklad minibusy či autá.

Tieto údaje sú v súlade s miestom zberu údajov, ktorý sa odohral len na dvoch autobusových staniciach s priamym spojením na Ukrajinu a jednej vlakovkej stanici.

Obr. č. 8: Spôsob prepravy späť na Ukrajinu (%):

3. Oblasť pôvodu / cieľová oblasť

Pôvod alebo zvyčajný pobyt

Tri štvrtiny respondentov (75 %) uviedli, že región, odkiaľ pochádzajú, alebo v ktorom sa zvyčajne zdržiavali, patrí k nasledujúcim ôsmim oblastiam Ukrajiny: Zakarpatská oblasť (34 %), mesto Kyjev (12

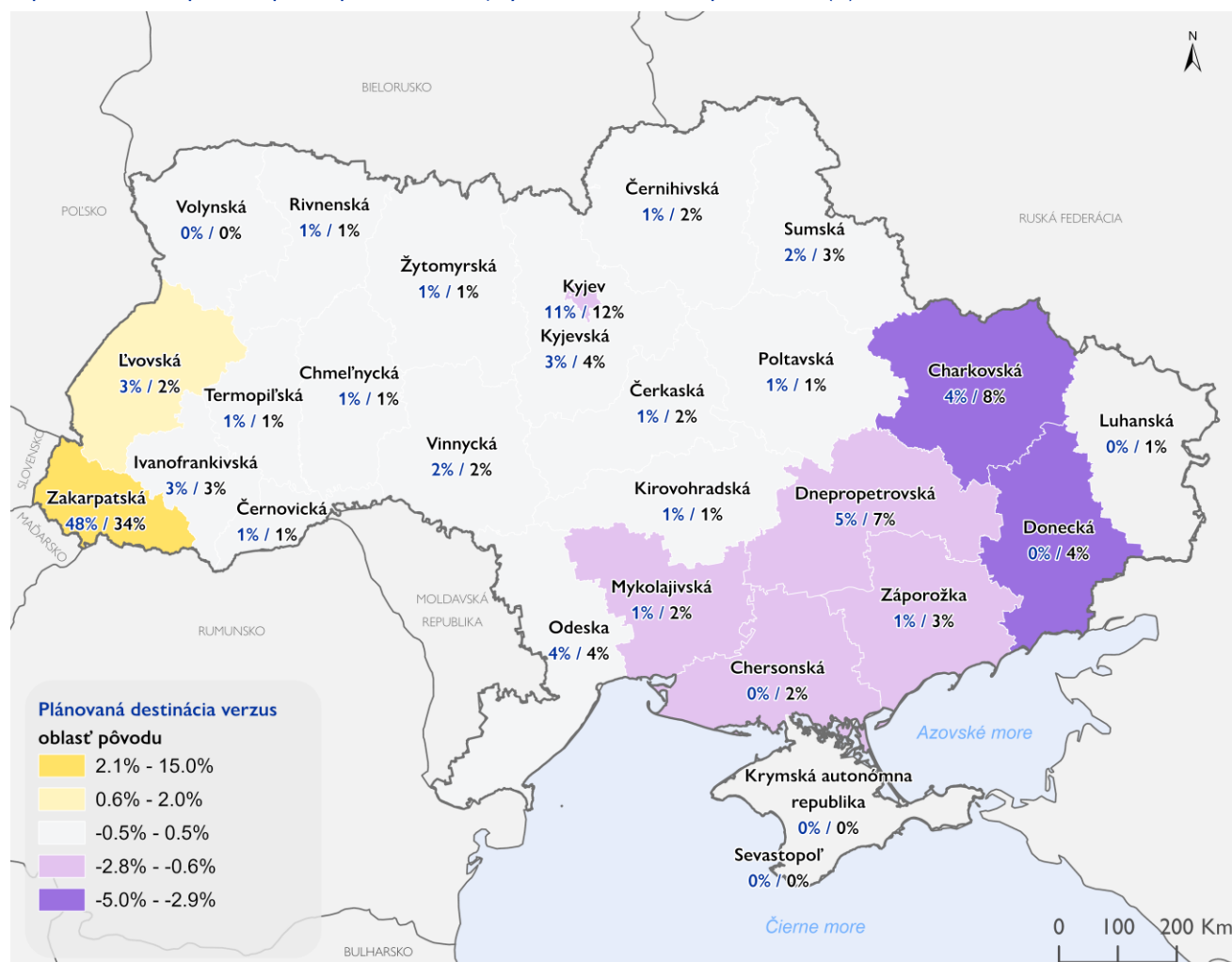
%), Charkovská (8 %), Dnepropetrovská (7 %), Donecká (4 %), Záporožská (3 %), Odeská (4 %) a Kyjevská (4%) oblasť. Zvyšných 25 % respondentov prišlo z ostatných osemnástich oblastí Ukrajiny.

Plánovaná destinácia

Osemdesiatjeden percent všetkých respondentov sa plánovalo vrátiť do tej istej oblasti, odkiaľ pochádzajú, kým 18 % smerovalo do inej oblasti Ukrajiny. Len jedno percento ešte nebolo rozhodnuté, kam ide.

Medzi tými, ktorí si zvolili inú oblasť, nie svoju pôvodnú (N=355), sa väčšina (75 %) plánovala vrátiť do Zakarpatskej oblasti. Sedem percent sa plánovalo vrátiť do Ľvovskej oblasti a 6 % smerovalo do Kyjeva.

Mapa č. 2: Oblasť pôvodu pred opustením Ukrajiny verus destinácia po návrate (%)

Mapa slúži len na ilustračné účely. Zobrazené hranice, názvy a pomenovania neznamenajú oficiálnu podporu alebo akceptáciu zo strany IOM.

4. Návrat na Ukrajinu: úmysly a dôvody

Dlhodobý pobyt

Viac ako polovica respondentov, ktorí sa vracali zo Slovenska na Ukrajinu, tvrdila, že ide na krátku návštevu (56 %). Na druhej strane, 40 % po návrate plánovalo zostať na Ukrajine dlhodobo. Štyri percentá vzorky v čase rozhovoru neboli rozhodnuté o dĺžke svojho pobytu.

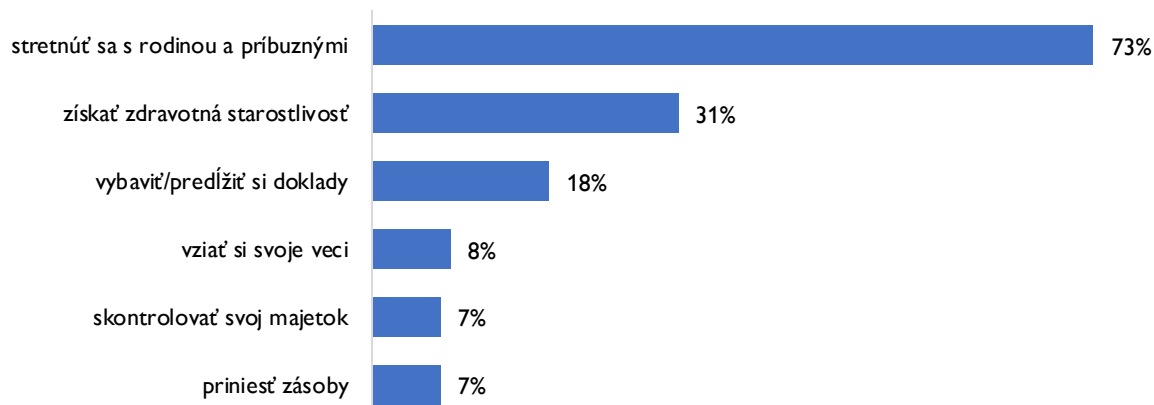
Respondenti, ktorí plánovali zostať na Ukrajine (40 %), dostali aj otázku o dôvodoch návratu. Dvadsaťtri percent z nich (N=763) uviedlo, že sa situácia v mieste ich pôvodu zlepšila. Dvadsaťsedem percent respondentov v zahraničí nakupovali a 19 % sa rozhodlo zostať na Ukrajine preto, že im chýbal domov.

Medzi inými dôvodmi, ktoré uviedli vracajúci sa respondenti, bol nedostatok zamestnania (4 %), nedostatok zdrojov (4 %), zjednotenie s rodinou (6 %), pomoc rodine (3 %) a práca v esenciálnych službách na Ukrajine (3%). Pri tejto otázke bol možný výber viacerých možností.

Krátka návšteva

Päťdesiatšesť percent respondentov sa vracalo zo Slovenska na Ukrajinu len na krátku návštevu. Väčšina z týchto 1 058 respondentov sa vracala stretnúť sa s rodinou alebo príbuznými (73 %). Druhý najčastejšie uvádzaný dôvod na prekročenie hranice na Ukrajinu bol prístup k zdravotnej starostlivosti.

Obr. č. 10: Hlavné dôvody na krátkodobú návštevu na Ukrajine (%) (N=1 058). (Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Obr. č. 9: Plánovaná dĺžka zotrvania po návrate (%)

Tabuľka č. 2: Hlavné dôvody na dlhodobé zotrvanie na Ukrajine (%) (N=763). (Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Uvedené dôvody	Spolu (%)
nakupovanie v zahraničí	27 %
lepšia situácia v mieste pôvodu	23 %
smútok za domovom	19 %
zjednotenie s rodinou	6 %
nedostatok zdrojov	4 %
nedostatok pracovných príležitostí	4 %
pomoc rodine	3 %
esenciálne služby	3 %

5. Potreby, prijatá pomoc a výzvy

Najdôležitejšie potreby po návrate

Väčšina respondentov (53 %) v prieskume uviedla, že v čase rozhovoru bola ich najdôležitejšou potrebou zdravotná starostlivosť. Medzi iné významné potreby patrila finančná podpora (22 %), pomoc pri hľadaní zamestnania (15 %), získanie liekov (14 %) a všeobecné informácie alebo dostupnosť jazykových kurzov (13 % a 11 %). Deväť percent respondentov okrem toho vyjadrilo potrebu pomoci pri hľadaní dlhodobého ubytovania po návrate na Ukrajinu.

Medzi menej často spomínané faktory patrila potreba právnej pomoci (8 %), zapísanie sa do školy (5 %), podpora so vzdelávaním dospelých (4 %) alebo pomoc s dokladmi (3 %).

Viac ako polovica respondentov (53 %) uviedla, že po návrate na Ukrajinu zo Slovenska nemali žiadne neodkladné potreby.

Obr. č. 11: Najdôležitejšie potreby po návrate (%)
(Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Tabuľka č. 3: Pomoc prijatá na Slovensku spolu (%) (N=709).
(Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Dôvody	Spolu (%)
potraviny	74 %
finančná podpora	66 %
osobné hygienické potreby	61 %
ubytovanie	50 %
oblečenie	36 %
preprava	9 %
poukážky	6 %
hračky	4 %
psychologické poradenstvo	1 %

Skúsenosti s diskrimináciou

Kým 88 % respondentov sa počas vysídlenia nestretlo so žiadnou diskrimináciou, 12 % uviedlo opak. Evidentná bola aj rodová nerovnosť – pravdepodobnosť nejakej formy diskriminácie bola u žien dvakrát vyššia ako u mužov (12 % respondentiek a 6 % respondentov).

Boli spomenuté aj špecifické situácie, napríklad

Pomoc prijatá na Slovensku

Významná väčšina (63 %) všetkých respondentov uviedla, že na Slovensku nedostali žiadnu formu humanitárnej pomoci. Na druhej strane, 709 respondentov (37 %) uviedlo, že nejakú formu pomoci dostali.

V závislosti od typu pomoci počas svojej cesty, väčšina respondentov dostala potraviny (74 %), finančnú podporu (66 %) a hygienické pomôcky (61 %). Ďalšie často spomínané formy podpory boli podpora ubytovania (50 %) a oblečenie (36 %). Len jedno percento tých, ktorí dostali na Slovensku nejakú pomoc, uviedlo, že im bola poskytnutá psychologická podpora.

zaujatosť v súvislosti s jazykom a národnosťou pri interakciách so susedmi, osobami poskytujúcimi služby alebo zamestnanými v oblasti vzdelávania, ako aj negatívny prístup a nepriateľstvo verejnosti. Niektorí účastníci tiež spomenuli, že na pracoviskách na Slovensku čelili diskriminácii, alebo že ich deti v školách zažili šikanu.

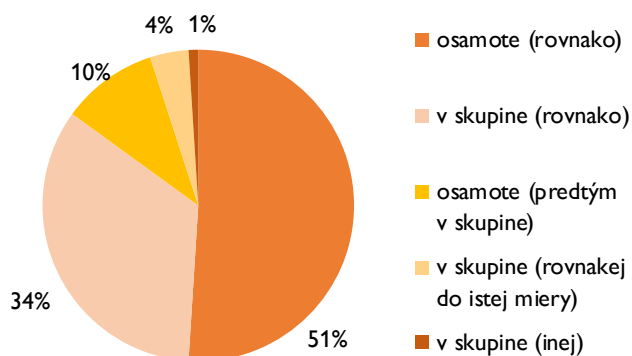
7. Zloženie skupiny

Spôsob cestovania

Päťdesiatšesť percent respondentov sa vracalo na Ukrajinu osamote. Sami boli aj pri odchode z Ukrajiny. Dodatočných 10 % sa vracalo osamote, ale pri prvom odchode z Ukrajiny boli súčasťou nejakej skupiny. Pokiaľ ide o skupiny, 39 % všetkých respondentov cestovalo späť na Ukrajinu v skupine a 4 % z nich sa vracali len s niektorými osobami z ich pôvodnej cestovateľskej skupiny.

V súvislosti s rodovými rozdielmi ženy v porovnaní s mužmi skôr cestovali samy (61 % respondentiek a 56 % respondentov).

Obr. č. 12: Spôsob cestovania (%)

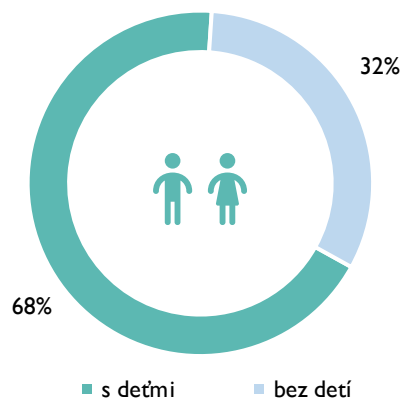

Zloženie skupiny

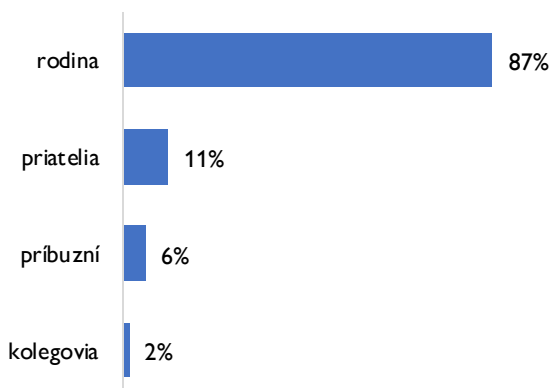
Z tých, ktorí cestovali v skupine (N=739), cestovalo 87 % s rodinnými príslušníkmi, kým 11 % sa na Ukrajinu vracalo s priateľmi a 6 % s inými príbuznými. Dve percentá respondentov uviedli, že cestujú s kolegami z práce.

Čo sa týka veľkosti cestujúcich skupín, takmer 32 % z nich sa skladalo z dvoch osôb a 26 % z nich z troch až šiestich členov. Deti mladšie ako osemnásť rokov cestovali zo 68 % respondentov, ktorí cestovali v skupinách.

Obr. č. 13: Podiel skupín cestujúcich s deťmi alebo bez nich (N=739) (%)

Obr. č. 14: Cestujúce skupiny spolu (%) (N=739) (Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Tabuľka č. 4: Rozdelenie osôb v skupinách a osôb cestujúcich osamote podľa veku, rodu a celkovo (N=2 973) (%). (Bolo možné vybrať viacero odpovedí.)

Veková skupina	Ženy (%)	Muži (%)	Spolu (%)
deti (<4)	3 %	14 %	5 %
deti (5 – 17)	12 %	52 %	18 %
dospelí (18 – 59)	77 %	17 %	67 %
seniori (60+)	9 %	17 %	10 %

8. Metodika

Východiská

Utečenci z Ukrajiny a štátni príslušníci tretích krajín (ŠPTK) od 24. februára 2022 utekajú do susediacich krajín pred vojnou. K júlu 2023 bolo v Európe zaznamenaných takmer šesť miliónov utečencov. Okrem toho od februára 2022 prešlo hranice Ukrajiny do susediacich krajín viac ako 20 miliónov utečencov a migrantov z Ukrajiny alebo tretích krajín.

IOM v polovici apríla 2022 nasadila svoj nástroj Displacement Tracking Matrix (DTM) určený na monitorovanie vysídlených osôb. Pomocou neho sa zbierajú údaje v prieskumoch jednotlivcov v krajinách susediacich s Ukrajinou pri tom, ako prekračujú hranicu späť na Ukrajinu. Jeho cieľom je zlepšiť pochopenie profilov, vzorcov vysídlenia, zámerov a potrieb tých, ktorí sa tam vracajú.

Táto správa je založená na prieskumoch zozbieraných na Slovensku v období od 10. apríla do 30. júna 2023 v Bratislave a Košiciach na tranzitných bodoch (vlakových a autobusových staniach) od osôb smerujúcich priamo na Ukrajinu.

Metodický rámec

Nástroj DTM od IOM je systém na sledovanie a monitorovanie vysídlenia a mobility populácie. Je vytvorený s cieľom pravidelne a systematicky zachytávať, spracúvať a šíriť informácie, aby bolo možné lepšie porozumieť pohybu a meniacim sa potrebám vysídlených populácií, či už na mieste alebo počas cesty.

Tento prieskum je súčasťou aktivít IOM v rámci DTM s cieľom monitorovať profily, vzorce vysídlenia a naliehavé potreby ukrajinských utečencov a ŠPTK, ktorí sa vracajú na Ukrajinu od 24. februára 2022.

Na Slovensku prieskumy prebiehali v ukrajinskom alebo ruskom jazyku. Vykonával ich tím pracovníkov vyškolených na zber dát pomocou DTM cez mobilnú aplikáciu.

Rozhovory boli anonymné a odohrali sa vždy len s jedným respondentom naraz.

Po krátkom predstavení prieskumu museli respondenti pred jeho začiatkom poskytnúť svoj súhlas. Pracovníci, ktorí vykonávali zber údajov, boli vyškolení v oblasti zberu údajov, poskytovania informácií a princípov ochrany. Pri oslovovaní osôb smerujúcich naspäť na Ukrajinu vždy najprv overili ich ochotu podstúpiť prieskum. Prieskum bol určený len dospelým starším ako osemnásť rokov.

IOM vytvorila formulár prieskumu tak, aby dokázal zachytiť hlavné vzorce v oblasti vysídlenia utečencov, ktorí sa po vypuknutí vojny vracajú na Ukrajinu. Analyzuje demografické profily respondentov a skupiny, s ktorou cestujú, ak s nejakou cestujú. Pýta sa na ich plány zotrvať na Ukrajine aj trvalo a zbiera informácie o tom, čo potrebujú v čase rozhovoru.

Identifikovalo sa viacero druhov prostredia, v ktorom je možné vykonať prieskumy s cieľom získať čo najviac odpovedí a obsiahnuť rôznorodé profily jednotlivcov.

Na hraničných priechodoch/tranzitných bodoch, napríklad vlakových staniach, bolo viac ľudí a účastníci boli vyberaní náhodne (takže mali rovnakú pravdepodobnosť, že ich vyberú, ako ostatní). V inom prostredí, napríklad informačných centrách, respondentov identifikovali zámerné.

Medzi obmedzenia zberu dát patril, napríklad, aj obmedzený čas na vykonanie prieskumov na tranzitných bodoch, ako aj to, že niekedy sa tí istí respondenti objavovali počas viacerých dní.

Stratégia zmiešaného výberu vzorky riadila zber údajov s cieľom vyriešiť spomínané obmedzenia a pokryť rôzne uhly pohľadu.

Táto analýza v dôsledku teda odporučne nereprezentuje celú populáciu a jej výsledky nemožno považovať za reprezentatívne – neposkytujú úplný obraz o mobilite zo Slovenska na Ukrajinu.

DTM

Displacement Tracking Matrix (DTM) je systém na sledovanie a monitorovanie vysídlenia a mobility populácie. Formulár prieskumu bol vytvorený tak, aby dokázal zachytiť hlavné vzorce v oblasti vysídlenia (krajinu a oblasť pôvodu) utečencov akejkoľvek národnosti utekajúcich z Ukrajiny z dôvodu vojny. Zachytáva demografické profily respondentov a skupiny, s ktorou cestujú, ak s nejakou cestujú. Pýta sa na ich plány týkajúce sa konečnej destinácie a toho, aká je možnosť, že v krajine, kde sa vykonáva dotazník/kde boli prvýkrát prijatí, zotrývajú natrvalo a zbiera informácie o hlavných potrebách, ktoré respondenti v čase rozhovoru vyjadrili ako svoje hlavné.

Od vypuknutia vojny na Ukrajine sa nasadilo niekoľko DTM nástrojov od IOM, a to v krajinách susediacich s Ukrajinou aj v iných krajinách, ktoré boli významne zasiahnuté prílevom migrantov a utečencov z Ukrajiny.

Viac informácií nájdete na: <https://dtm.iom.int/responses/ukraine-response>

DTM je súčasťou Global Data Institute IOM.

